

Veronica JUC,

*lector universitar al Catedrei „Activitate specială de investigații și securitate informațională”
a Academiei “Ștefan cel Mare” a MAI*

CONTRACARAREA TERORISMULUI LA NIVEL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Rezumat

În momentul de față terorismul are un caracter planetar și se conturează ca o problemă globală nouă, foarte periculoasă pentru întreaga comunitate internațională. Terorismul internațional și național tot mai puternic amenință securitatea țărilor și cetățenilor lor, induce consecințe politice, economice și morale, psihologic influențează puternic populația, lipsește de viață mulți oameni. Particularitatea definitorie a terorismului internațional contemporan este creșterea numerică a crimelor pe un fundal extrem de dur și cinic în executarea lor.

Cuvinte-cheie: terrorism, problemă globală, terorism internațional, securitate.

Summary

Nowadays terrorism takes a global character and outlines as a new, international problem, dangerous to whole community. National and more threaten countries and their citizens, determine political, economical and moral consequences psychological influence people and kill many of them. Defining particularity of international terrorism is increasing number of crimes on a cynical and rough background in their realiation.

Keywords: terrorism, global problem, international terrorism, security.

Introducere. Lucrarea reprezintă un studiu în Republica Moldova privind combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului securității internaționale; sunt sintetizate detaliat mecanismele contemporane privind combaterea terorismului și asigurarea securității internaționale; sunt evaluate impactul organizațiilor teroriste asupra sistemului de securitate internațională; s-a analizat și argumentat contribuția Republicii Moldova la combaterea terorismului în procesul de consolidare a sistemului de securitate internațională.

Scopul și obiectivele lucrării. Constă în cercetarea complexă a aspectelor conceptual-teoretice și aplicative ale combaterii terorismului contemporan și consolidării sistemului de securitate internațională.

Rezultatele obținute și discuții. Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării rezidă în elaborarea unei cercetări științifice privind combaterea terorismului contemporan și consolidarea sistemului securității internaționale, iar în plan practic cu prezentarea unui studiu de factură interdisciplinară menit să contribuie la elucidarea pericolului internațional al terorismului contemporan și lupta împotriva acestui flagel.

Terorismul ca pericol și amenințare la adresa securității (naționale, regionale și mondiale) s-a diversificat și a devenit global, iar riscurile adiacente lui sunt de natură politică, economică, socială, demografică, ecologică etc. [1, p. 28].

Lumea globalizată la sfârșitul secolului XX - începutul secolului XXI s-a schimbat esențial la capitelele structura sistemului internațional, redimensionarea arhitecturii securității internaționale, amplificarea ponderii globale a actorilor nonstatali, descentralizarea monopolului aplicării violenței pe arena mondială, proliferarea amenințărilor și riscurilor. Acești dar și alți factori au contribuit la reconfigurarea ordinii mondiale și la modificarea în diferită măsură a caracterului și nivelului de acțiune a unor agenți ai relațiilor internaționale. Redimensionarea mediului de securitate actual, în special după destrămarea sistemului internațional bipolar și după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 din SUA, ce au generat criza relațiilor internaționale, prin reorganizarea organizațiilor internaționale de securitate și redefinirea conceptelor privind lupta împotriva terorismului internațional, precum și tendința factorilor de putere de a consolida influența structurilor de securitate în scopul asigurării unor poziții cât mai avantajoase în noua structură de securitate [2, p. 75-78].

Contracararea terorismului contemporan ca imperativ al consolidării sistemului de securitate internațională se desfășoară în condițiile sporirii complexității acestui fenomen, datorat extinderii intereselor geostrategice ale diferitor state, ceea ce duce la globalizarea riscurilor și amenințărilor la adresa stabilității globale [3, p.112]. Analiza aspectului instituțional-funcțional al procesului de consolidare a sistemului de securitate internațională a scos în evidență necesitatea intensificării activității comune a statelor și organizațiilor internaționale de securitate, concomitent cu afirmarea unui potențial grad de pericolozitate a amenințărilor și provocărilor expuse la adresa securității, unde utilizarea puterii militare nu mai poate garanta combaterea acestora, soluționarea conflictelor sau managementul consecințelor.

Aspectul funcțional al consolidării sistemului de securitate internațională relevă necesitatea implementării unor tactici și strategii de combatere a terorismului bazate pe rețea, prin luarea în considerare a tuturor dimensiunilor organizațiilor teroriste actuale [4, p. 112-115]. Accente importante necesită a fi plasate pe combaterea indirectă a terorismului prin prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor, pe controlul armamentelor și dezarmare, pe sporirea încrederii populației în organismele naționale și internaționale ce asigură securitatea, pe cooperarea în plan economic, cultural, umanitar, ecologic etc., în mod special în contextul modificării și extinderii metodelor și formelor terorismului, a activității organizațiilor teroriste. Analiza organizațiilor teroriste actuale a scos în evidență tendințele de unificare a acestora atât la nivelul operațional prin suport logistic reciproc, cât mai ales la nivelul conducerii strategice, prin elaborarea de strategii coordonate. O altă tendință periculoasă o reprezintă restructurarea „organigramei”: trecerea de la grupări bine localizate, organizate în jurul unei anumite baze teritoriale sau regionale, susținute uneori de state-sponsor, la rețele internaționale, delocalizate de teroriști. Acestea apelează tot mai frecvent la surse alternative de finanțare, inclusiv la sponsorizare privată, trafic de droguri și armament, crime transfrontaliere și comerț ilegal. Datorită disponibilității de a forma alianțe practice conjuncturale, a sporit și caracterul imprevizibil al acțiunilor pe care le coordonează, precum și capacitatea acestora de a comite acte de violență extremă. Acțiunile violente ale

Statului Islamic în Siria sunt o confirmare elocventă a celor enunțate.

Terorismul contemporan afectează grav sistemul securității internaționale, din care cauză actorii acestui sistem trebuie să-și asume responsabilitatea implementării tacticilor și strategiilor invocate [5]. În acest sens o importanță deosebită o are renunțarea la aprecierea terorismului conform dublelor standarde. Terorismul nu trebuie privit ca o formă de luptă pentru eliberarea națională sau ca o politică internă a statului. Evaluând sub aspect politic, juridic și operativ fenomenul terorism, trebuie să se excludă dublul standard, distincția axându-se pe faptul că terorismul constituie infracțiune și nu modalitate de acțiuni militare; deci teroriștii trebuie considerați infractori, indiferent de faptul cum se autoproclamă. Criteriul clasificării statelor în state sponsor și state teroriste în funcție de gradul de implicare în terorismul internațional este unul relativ și problematic, deoarece se poate transforma în armă politică utilizată de către state pentru a-și descrie astfel adversarii sau de către organizațiile teroriste pentru a-și motiva acțiunile teroriste la adresa statelor rivale. Confruntările cu statele implicate în promovarea terorismului internațional ar putea reflecta conflictele de interese pe arena internațională dintre state și superputeri, alianțe și ligi de state, grupuri și organizații diverse. Aspectul instituțional al consolidării sistemului de securitate internațională este caracterizat de necesitatea intensificării eforturilor de cooperare a tuturor elementelor componente ale sistemului de securitate internațională, în special a statelor și organizațiilor internaționale de securitate, eforturile fiind direcționate spre prevenirea, cunoașterea, identificarea și contracararea acțiunilor care ar putea genera pericole la adresa sistemului. În acest sens, statele naționale au recurs la crearea unor organizații internaționale de securitate care pe baza unor principii, norme și instrumente specifice să poată realiza cooperarea și înțelegerea dintre actorii internaționali. Organizațiile internaționale de securitate expuse analizei în acest capitol, ca elemente ale sistemului de securitate internațională, asigură securitatea colectivă, protejează securitatea națională și consolidează în mod continuu securitatea internațională prin dialog și cooperare. Considerăm că organizațiile internaționale de securitate trebuie să abordeze în comun și mult mai bine coordonat terorismul ca fenomen.

Extinderea neîntârziată a cooperării prin intermediul structurilor existente pune în dificultate grupările teroriste și asigură eficacitatea prevenirii și combaterii acțiunilor acestora. În raport cu amenințările emanele din partea organizațiilor teroriste, sistemul securității internaționale poate răspunde prin trei obiective strategice:

- asigurarea stabilității și bunei guvernări la nivel de state și în vecinătatea imediată. Aceasta va implica extinderea zonei de securitate, statele din această zonă fiind asigurate că sunt bine guvernate. Acest obiectiv presupune, totodată, continuarea și consolidarea eforturilor entităților naționale și internaționale de a se implica în soluționarea conflictelor etnice, religioase, teritoriale ce sporesc riscul terorismului contemporan;

- crearea unei ordini internaționale bazate pe un sistem de securitate eficiente. Într-o lume caracterizată de globalizare și amenințată de terorism, securitatea și prosperitatea depind de eficacitatea acestui sistem. De aceea unul dintre obiecti-

vele sistemului de securitate internațională trebuie să fie dezvoltarea unei societăți internaționale puternice, în care să existe instituții internaționale eficiente, în care să fie stabilită ordinea internațională bazată pe respectarea legilor, în primul rând a principiilor înscrise în Carta Organizației Națiunilor Unite. Calitatea societății internaționale depinde de calitatea guvernelor ce o conduc. Cea mai bună apărare pentru securitatea internațională ar fi asigurată de existența unei lumi formate din state democratice bine conduse și a unei economii mondiale prospere. De aceea buna guvernare, combaterea corupției și a abuzului de putere, instaurarea domniei legii și protejarea drepturilor omului sunt cele mai bune mijloace de consolidare a stabilității internaționale;

– pregătirea unor riposte la amenințările de tip nou, inclusiv la războiul hibrid utilizat de Federația Rusă în Ucraina.

Identificarea unor răspunsuri la noile amenințări trebuie să pornească de la faptul că acestea survin adesea la mari depărtări, sunt mai dinamice și mai complexe. De aceea liniile de apărare vor trebui să se afle de multe ori în străinătate. Caracterul dinamic al răspunsurilor la noile amenințări va necesita plasarea accentelor pe prevenirea crizelor și a amenințărilor, iar cel complex va necesita soluții pe măsură, care vor include controlul exporturilor, presiunile economice, politice sau chiar militare. Sistemul actual al securității internaționale dispune de toate aceste instrumente pentru adoptarea unor astfel de soluții complexe. Actualului sistem de securitate internațională îi sunt caracteristice sporirea și diversificarea tipului de actori de securitate. Astfel, apar noi actori statali cu veleități globale, dar și actori transnaționali de insecuritate de genul grupărilor teroriste, mișcărilor religioase sau etnice. Tendința de reformare, dinamizare și extindere a organizațiilor responsabile astăzi de securitatea internațională – ONU, NATO, UE, OSCE etc. – trebuie să fie însoțite de transformări și negocieri ale principalelor aranjamente de securitate.

O cale de aprofundare a relațiilor cu NATO și alte organizații internaționale în domeniul asigurării securității și apărării constituie parteneriatul împotriva terorismului semnat cu Republica Moldova. Pentru ca Republica Moldova să-și poată promova și apăra interesele naționale, într-o lume în care riscurile și amenințările la adresa statelor naționale nu mai au frontiere, statul are ca prioritate să se integreze în structurile de securitate, singurele în măsură să identifice pericolele la adresa securității internaționale. Aceasta deoarece anume în structurile de securitate statele naționale și alte organizații pot să contribuie cel mai bine la stabilirea normelor ce trebuie respectate de către toți actorii internaționali [6, p. 34].

Regiunea în care se încadrează Republica Moldova, România și Ucraina se confruntă cu o serie de probleme de securitate, unele dintre ele putând deveni un pericol pentru stabilitatea regiunii.

Abordarea acestora nu este datorată unei singure țări și nici nu poate fi atâtă vreme cât probleme ca traficul de persoane, mașini, arme, droguri depășesc efectiv frontierele unui stat. Fiecare stat se ghidează după propria sa metodă de lucru, cercetare și supraveghere, însă, datorită complexității problemelor din această regiune, procesul de elaborare a unor proceduri comune de lucru trebuie continuu amplificat. Instrumentul principal pentru asigurarea securității naționale se prece-

nizează a fi cooperarea internațională, iar rolul instituțiilor Republicii Moldova și importanța efortului pe plan intern în asigurarea securității naționale nu sunt definite. Cu toate că între Republica Moldova și vecinii săi au fost semnate documente bilaterale care reglementează și încurajează cooperarea lor reciprocă, persistă o discrepanță între cadrul juridic și situația reală, în sensul că numeroase prevederi importante rămân și astăzi la nivel declarativ. În vizor au fost puse subiectele securizării frontierelor Republicii Moldova ca oportunitate de încadrare în sistemul securității internaționale.

Prin urmare, necesitatea securizării frontierelor Republicii Moldova este dictată de doi factori: pe de o parte, din cauza diferendului transnistrean autoritățile de la Chișinău nu controlează o porțiune din hotarul administrativ cu Ucraina, fapt ce implică riscuri majore asupra securității naționale, gen separatismul, crima organizată, traficul de armament și droguri, migrația ilegală, terorismul, iar pe de altă parte, țara noastră se află în imediata vecinătate cu Uniunea Europeană, fapt ce necesită o continuă securizare a frontierelor conform criteriilor europene [7, p. 98-101]. Poziția geografică a Republicii Moldova, prezența conflictului transnistrean, zonă unde autoritățile legale nu au control frontalier și unde este prezent un risc deosebit al migrației ilegale, traficul cu armament și stupefiante, precum și evoluția terorismului internațional reprezintă o permanentă sursă de risc în adresa securității naționale, cu impact asupra protecției sistemului de securitate internațională. Sunt foarte multe elemente ale acestui proces de revenire la normalitate care necesită un efort considerabil al societății în ansamblu, în baza unei strategii coerente, mai puțin dirijiste și mai mult axate pe scopuri clare și realizabile. Pentru moment nu se observă mobilizarea extraordinară pe această direcție, iar tonul exagerat de optimist al demnitarilor și persoanelor oficiale nu inspiră prea multă încredere. În contextul priorității externe de integrare europeană a țării noastre o pregnantă importanță o are securizarea frontierelor Republicii Moldova. Existența unui dialog viabil între toate componentele societății presupune instituirea unui schimb eficient de informații în vederea promovării măsurilor antiteroriste și cultivării atitudinii de respingere a ideologiilor teroriste și extremiste. Actualitatea elaborării unei asemenea strategii este determinată de necesitatea stabilirii unor principii și forme de conlucrare eficientă între Centrul Antiterorist, ca subunitate a SIS abilitată cu coordonarea măsurilor de prevenire și combatere a terorismului, și societatea civilă [8, p. 76]. Astfel, odată cu antrenarea cetățenilor în lupta pentru demascarea terorismului, cu informarea corectă și la timp a acestora de către Serviciul de Informații și Securitate va deveni posibilă edificarea unei autentice culturi de securitate în țară. Republica Moldova este o entitate importantă a sistemului de securitate internațională. Rolul acesteia va crește însă în urma asigurării stabilității politice interne a țării, lichidării corupției, asigurării ordinii sociale și diminuării tendințelor separatiste. Soluționarea problemelor actuale ale securității presupune o participare activă la crearea sistemului internațional de securitate colectivă, o atenție deosebită fiind acordată colaborării bilaterale și multilaterale în domeniul militar în baza principiului egalității priorităților, relațiilor în sfera politico-militară cu statele vecine, cu alte țări și grupe de state.

Republica Moldova, împreună cu alte state membre ale GUAM, trebuie să-și concentreze toate eforturile pentru a transforma acest cerc vicios al problemelor nerezolvate și al incertitudinilor, care constituie bariere în calea spre normalitate, într-un cerc virtuos care îi va permite să revină în familia popoarelor europene civilizate.

Bibliografie

1. Cristian Jura, Terorism internațional. Ed. All Beck, București, 2004.
2. Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale, probleme teoretice și practice (Chișinău, 2005, Ed. „Elena – VI”), MAI, Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”.
3. Gabriel Toma, Terorismul internațional, reacții ale actorilor regionali și globali. București, 2006.
4. Oleg Balan, Terorism – crimă internațională, Chișinău, 1998, Ed. „Reclama”.
5. Rezoluția nr.1373/2001 a Consiliului de Securitate ONU privind combaterea terorismului.
6. Legea Republicii Moldova nr 539 din 12.10.2001 cu privire la prevenirea și combaterea terorismului.
7. Oleg Balan, Grigore Beșleaga, Terorism și antiterorism, Ed. „Elena – VI”, Chișinău, 2002.
8. Nu terorismului – aut. Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, Ed. Academia „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 2002.
9. Gh. Papuc, Terorismul, armă a separatismului, Ed. „Elena – VI”; SRL Chișinău, 2005.
10. Gh. Papuc, Terorismul, armă a separatismului, Ed. „Elena – VI”; SRL Chișinău, 2005.
11. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.
12. Anghel Andreescu, Terorism internațional, flagel al lumii contemporane, București, 2009.